

UCHWAŁA Nr XXXIV/175/2013

RADY GMINY DRAWSKO

z dnia 13 lutego 2013 roku

w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drawsko na lata 2013-2016"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) w związku z art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami)

Rada Gminy Drawsko uchwała się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drawsko na lata 2013 – 2016”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Drawsko.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Uzasadnienie
do Uchwały nr XXXIV/175/2013
Rady Gminy Drawsko
z dnia 13 lutego 2013 r.

w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drawsko na lata 2013-2016"

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 roku Nr 162, poz.1568 ze zmianami) nałożyła na gminy obowiązek sporządzania, na okres 4 lat, gminnych programów opieki nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drawsko został opracowany na lata 2013 – 2016.

Na podstawie art.87 ust.3 wyżej powołanej ustawy Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu pismem z dnia 20 grudnia 2012 roku, znak Po-WN/WA.5120.9607.1.2012, pozytywnie zaopiniował przedstawiony Program. Po uzyskaniu powyższej opinii Gminny Program Opieki nad Zabytkami winien być przyjęty przez Radę Gminy Drawsko.

Wobec powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXXIV/175/2013
Rady Gminy Drawsko
z dnia 13 lutego 2013 r.
w sprawie przyjęcia
Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Drawsko na lata 2013-2016

**GMINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY DRAWSKO
na lata 2013 – 2016**

grudzień 2012 r.

Spis treści:

1. Wstęp.....	4
1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drawsko	4
1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	5
1.2.1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.....	5
1.2.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.....	5
2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.....	7
2.1. Krajowa polityka w dziedzinie opieki nad dziedzictwem kulturowym	7
2.1.1. Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2013 (2020).....	7
2.1.2. Narodowy program kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004-2013.....	8
2.1.3. Tezy do opracowania krajowego programu opieki nad zabytkami.....	9
2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa:.....	10
2.2.1. Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.....	10
2.2.2. Planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.....	11
2.2.3. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym	12
2.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie powiatu.....	14
2.3.1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Czarnkowsko - Trzcianeckiego na lata 2011-2020.....	14
2.3.2. Program Rozwoju Powiatu Czarnkowsko – Trzcianeckiego na lata 2011-2015.....	14
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Drawsko.....	15
3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla Gminy Drawsko (wpisane do rejestru zabytków – wykaz).....	17
3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych ujętych w Gminnej ewidencji zabytków	18
3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy (wpisane do rejestru zabytków – wykaz zespołów zabytków ruchomych).....	30
3.4. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, parki kulturowe, parki krajobrazowe – wykaz).....	31
3.5. Zabytki archeologiczne.....	32
3.5.1. Zestawienie liczbowe zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótka analiza chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne).....	32
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.....	34
4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków.....	34
4.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.....	34
4.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych.....	37
4.1.3. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych.....	38
4.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie.....	39
4.2. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko.....	40
4.3. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	41
4.4. Uwarunkowania wynikające ze ”Strategii Rozwoju Gminy Drawsko na lata 2002 – 2015”.....	43

4.5. Uwarunkowania wynikające z „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Drawsko na lata 2004-2006 oraz 2007-2015”	44
4.6. Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko”	45
4.7. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej	45
4.7.1. Obowiązujące formy ochrony przyrody	45
4.8. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych	47
5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)	47
6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	47
6.1. Gminna ewidencja zabytków	47
6.1.1. Weryfikacja i ciągła aktualizacja Gminnej ewidencji zabytków nieruchomości	47
6.1.2. Weryfikacja i ciągła aktualizacja Gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	48
6.1.3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomości	48
6.1.4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	49
6.1.5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	49
6.1.6. Poprawa stanu zachowania zabytkowych cmentarzy (wpisanych do rejestru zabytków i figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków)	49
6.2. Sporządzenie wykazu zespołów i obiektów nieruchomości, stanowisk archeologicznych typowanych do rejestru zabytków z terenu gminy w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy	50
6.3. Określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych	50
6.4. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami zawartych w punkcie 5	50
6.4.1. Obiekty zabytkowe stanowiące własność Gminy Drawsko	50
7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	51
8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami	52
9. Wewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	53
10. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	54

1. Wstęp

1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drawsko

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Drawsko na lata 2013 – 2016” jest ukierunkowanie działań Samorządu Gminnego na podejmowanie działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechnianie i promowanie dziedzictwa kulturowego poprzez samorząd gminy. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych dla miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

oraz

- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy Drawsko, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego i figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

1.2.1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r, Nr 142, poz. 1591 ze zmianami):

art. 7 ust. 1 pkt 9:

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy(...)

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

1.2.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami):

art. 4:

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowania przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.”

art. 5:

„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

art. 18 i art. 19:

zakładają obowiązek uwzględniania m.in. w strategii rozwoju gminy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, w decyzjach o warunkach zabudowy, w decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz zapisów zawartych w gminnym programie opieki nad zabytkami.

art. 20:

studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

art. 22 ust. 4:

„Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.”

art. 32 ust. 1 pkt 3 i ust 2:

stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

art. 33 ust. 1 i ust 2:

stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

art. 71 ust. 1 i ust 2:

zakłada sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada gmina i jest to zadanie własne samorządu.

art. 81:

Organ stanowiący gminy lub powiatu ma prawo udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

art. 87:

Artykuł ten stanowi, że:

- burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
- gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

2.1. Krajowa polityka w dziedzinie opieki nad dziedzictwem kulturowym.

2.1.1. Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2013 (2020).

W ramach opracowywania strategicznych dokumentów programowych rozwoju społeczno – gospodarczego państwa przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. dokument pod nazwą: „Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004-2013”, który uzupełniono w 2005 r. i upubliczniono pod nazwą: „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.” Cytowana Strategia jest rządowym dokumentem tworzącym ramy polityki kulturalnej, funkcjonującej w nowych warunkach gospodarki rynkowej, a także w kontekście wspólnoty Polski z Unią Europejską.

Misją strategii jest zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów. Określając podstawowe pojęcia, podkreślono fundamentalną rolę kultury w życiu społecznym: *Kultura warunkuje rozwój społeczny i gospodarczy, kształtuje postawy obywateli i formy instytucjonalne państw. Nie jest więc tylko elementem systemu, ani tym bardziej dziedziną życia społecznego, ale podstawą do wszelkich zmian instytucjonalno – ekonomicznych społeczeństw. Być może właśnie dlatego art. 6.1. Konstytucji stanowi: Rzeczpospolita Polska stwarza warunki*

upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (s. 6).

W rozdziale: „Założenia do Narodowej Strategii Rozwoju Kultury” stwierdzono, że *...samorządy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki kulturalnej państwa w regionach...* (s. 114).

W ramach prac nad Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 sformułowano cel strategiczny: *zrównoważenie rozwoju kultury w regionach*, a w jego ramach cele cząstkowe:

1. wzrost efektywności zarządzania sferą kultury;
2. wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
3. zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju kultury;
4. wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
5. poprawa warunków działalności artystycznej;
6. efektywna promocja twórczości;
7. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
8. zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury (s. 116).

2.1.2. Narodowy program kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004-2013.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w sferze materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Dokument ten wytycza strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków:

1. przygotowanie skutecznego systemu prawnego – finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
2. podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
3. poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
4. ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie;
5. intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

W programie przyjęto następujące priorytety:

Priorytet 1.

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Realizowane działania mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym. Wymieniono m.in.:

Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

Program: Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej.

Minister Kultury zaangażował się w proces tworzenia i realizacji projektów z funduszy strukturalnych poprzez stworzony przez siebie program Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej, zainicjowany i realizowany przez Narodowe Centrum Kultury. Program został uruchomiony już na początku 2003 r., jednakże istotny dla realizacji działania 1.2. moduł wspierania projektów strukturalnych pojawił się dopiero we wrześniu 2003 r. Głównym celem programu jest przygotowanie potencjalnych wnioskodawców do opracowania kompleksowych projektów do współfinansowania ze środków funduszy strukturalnych.

Program: Promesa Ministra Kultury.

Beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie wkładu własnego do projektów realizowanych w ramach funduszy strukturalnych i innych funduszy europejskich w ramach programu Promesa Ministra Kultury. W ramach programu dofinansowane będą inwestycje służące m. in. ochronie polskiego dziedzictwa narodowego.

Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

Priorytet 2.

Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.

Działanie będzie realizowane dzięki podnoszeniu wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego. Ponadto będą podejmowane działania mające na celu podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków poprzez m. in. ochronę, dokumentację, popularyzację dziedzictwa kultury ludowej oraz aktywizację społeczności wiejskich, np. poprzez „Program – ginące zawody”.

2.1.3. Tezy do opracowania krajowego programu opieki nad zabytkami.

Opracowanie krajowego programu ochrony jest ustawowym obowiązkiem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Tezy do omawianego dokumentu zostały sporządzone na zlecenie Generalnego Konserwatora Zabytków z dnia 26 stycznia 2004 roku. W cytowanym dokumencie najważniejsze pod względem merytorycznym są następujące zasady postępowania konserwatorskiego:

1. zasada „primum non nocere” (po pierwsze nie szkodzić);

2. zasada maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych);
3. zasada minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych);
4. zasada zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco;
5. zasada czytelności i odróżnialności ingerencji;
6. zasada odwracalności metod i materiałów;
7. zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Zasady powyższe dotyczą i winny obowiązywać nie tylko konserwatorów zajmujących się technologiczną stroną restauracji dzieł sztuki, konserwatorów – architektów lub urbanistów, ale również pracowników urzędów konserwatorskich czy też pracowników samorządów, zwłaszcza w zakresie opiniowania i przyznawania środków na realizację programów i projektów związanych z ochroną zabytków.

2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa:

2.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w w/w dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę krajobrazu kulturowego.

Celem głównym „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest:

Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

ma być on realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych. Największe znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny:

Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku,

który osiągnięty będzie przez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego:

➤ *Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego.*

„Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości”.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- inwestycje w instytucje kultury

- ochronę dorobku kulturowego
 - wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu
 - promocje aktywności kulturalnej mieszkańców.”
- *Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu*
 „Przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno – rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szanse na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach”.

2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego” uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLII/628/2001 w dniu 26 listopada 2001 r.

Nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

- jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, z którymi z kolei musi być spójny każdy opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ,
- w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Podstawowym celem planu jest harmonijny i zrównoważony rozwój obszaru całego województwa. Pojęcie „zrównoważony rozwój” łączy w sobie: ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny oraz najbardziej podkreślony ład przestrzenny wyrażający się dążeniem do harmonijności, uporządkowania i proporcjonalności wszystkich elementów środowiska człowieka.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej. Plan podkreśla, że elementy naturalne i kulturowe w krajobrazie mogą pozytywnie stymulować inne dziedziny życia jednakże pod warunkiem m.in. właściwego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez dostosowanie funkcji obiektów dla turystyki, przez dbałość o stan techniczny i estetykę zabytków i otoczenia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przyjęto, że:

- ścisłej ochronie konserwatorskiej powinny podlegać tereny, na których zachowały się zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków. Celem

takich działań jest zachowanie ich historycznego charakteru oraz zapewnienie ochrony i rewitalizacji;

- należy chronić historyczne układy ruralistyczne oraz zespoły sakralne, pałacowo – parkowe, folwarki, zabytkowe budynki mieszkalne, gospodarcze, szkoły, wiatraki, młyny, gorzelnie i inne elementy specyficzne dla architektury wiejskiej np.: krzyże, kapliczki;
- należy przestrzegać wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych;
- należy „odkryć” lokalną architekturę wiejską i zapewnić możliwość wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach;
- chronić krajobraz, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych wykluczyć realizację obiektów, które charakterem kolidują z otoczeniem;
- szanować kształtowaną tradycyjnie różnorodność form osadnictwa wiejskiego;
- wydobyć w układzie przestrzennym elementy kompozycji urbanistycznej: dominant przestrzennych, osi widokowych, ekspozycji, dolin, skarp, charakterystycznych form terenowych, grup zieleni, alei.

2.2.3. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym

Na terenie gminy wytyczono szlaki turystyczne uwzględniające walory przyrodnicze i turystyczne gminy:

1. Szlak pieszy żółty: Kobusz – Piłka (długość 6,1 km)
Piłka – Marylin – Wieleń (dł. 20,4 km),
2. Szlak pieszy niebieski: Marylin – Miały – Kobusz – Sieraków (długość 23 km),
3. Trasa wodna rzeka Miała: Jezioro Główni (Miały) – Marylin – Piłka – Kamiennik – Chełst – Klesno (długość 41 km),
4. Szlak rowerowy czerwony Drawsko – Pęckowo – Piłka – Marylin,
5. Szlak rowerowy żółty: Drawsko – Moczydła – Kamiennik - Kwiejce - Borzysko Młyn - Piłka-Pęckowo – Drawsko,
6. Szlak rowerowy czarny: Drawsko (Abisynia)- Leśnictwo Kaczeniec- Borzysko Młyn,
7. Szlak wodny: pętla wielkopolska – część 2 Szlak Noteci (długość całej trasy 187,5 km): Santok – Krzyż Wlkp. – Drawsko – Wieleń – Czarnków- Ujście – Nakło nad Notecią,
8. Szlak pieszy (10 km): Drawsko (Przystań „YNDZEL”) – Ścieżka edukacyjno- przyrodnicza „Rajczywiec”- Pomniki przyrody (grupa dębów) – krajobraz „Doliny Noteci” – Drawsko (Przystań „YNDZEL”),
9. Szlak kajakowy (16 km): Marylin – Piłka – Dzika Dolina – Brokowo – Kamiennik – Chełst,

10. Szlak rowerowy – niebieski (34km): Drawsko – Kamiennik – Kwiejce – Piłka – Drawsko,
11. Szlak rowerowy czerwony (24 km): Drawsko – Pęckowo – Marylin – Piłka – Drawsko.

Na terenie gminy wskazano następujące obszary podlegające ochronie prawnej, na podstawie przepisów o ochronie przyrody, z uwagi na ich walory przyrodnicze:

1. **Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Notecka”** został ustanowiony rozporządzeniem Nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim poprzedzony uchwałą Nr XI/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim (Dz. Urz. z 1989 r. Nr 11, poz. 95) oraz obwieszczeniem Wojewody Wielkopolskiego z dnia 24 marca 1999 w sprawie wykazów aktów prawa miejscowego obowiązujących na terenie woj. wielkopolskiego w drodze Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej z dnia 31 maja 1989 r. byłego województwa piłskiego.
2. **Obszar Natura 2000 „Puszcza Notecka”** PLB300015, został wyznaczony na zdecydowanej większości obszaru gminy Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. (Dz. U. z dnia 28 września 2007 r.)

Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej. Jest to największy w Polsce obszar wydm śródlądowych, o przeważającej wysokości 20-30 m, a maksymalnie sięgającej 98 m n. p. m. Wydmy porasta w 92% las sosnowy. Pozostałości drzewostanów naturalnych są objęte ochroną w rezerwatach przyrody (rezerwat Cegliniec) Na jego obszarze znajduje się ponad 50 jezior, pochodzenia wytopiskowego, z grubą warstwą mułu i zakwitami glonów. W zagłębieniach terenu lub na brzegach jezior utrzymują się torfowiska.

Na obszarze Natura 2000 „Puszcza Notecka” występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

Teren Gminy Drawsko znajduje się na obszarze ważnym dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji Nr 11 „Puszcza Notecka” Obszar ostoi Puszcza Notecka znalazł się w sieci ze względu na spełnienie następujących kryteriów:

1. K2. Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000,
2. K4. Jeziora, stawy i inne zbiorniki wodne o szczególnym znaczeniu dla ptaków w czasie migracji,
3. K5. Skupiska par lęgowych błotniaka stawowego (minimum 5 par),
4. K6. Zbiorniki wodne będące ważnymi noclegowiskami gęsi (skupiające regularnie powyżej 1000 os.) oraz żurawi (powyżej 100 os.),
5. K7. Ważne żerowiska gęsi (skupiające regularnie powyżej 1000 os.) oraz żurawi (powyżej 100 os.).

2.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie powiatu.

2.3.1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Czarnkowsko –Trzcianeckiego na lata 2011- 2020

Jest to dokument przyjęty Uchwałą Nr XLVII/325/2010 Rady Powiatu z dnia 26 października 2010 roku. Strategia proponuje zintegrowany i zrównoważony rozwój terytorium, oparty na równowadze i wzajemnym wsparciu trzech głównych elementów decydujących o rozwoju: ludziach, ekonomii, środowisku. Rozwój ekonomiczny dokonuje się w konkretnym środowisku (przyrodniczym, kulturowym, społecznym), a realizują go ludzie zamieszkujący to środowisko. Z kolei środowisko ma wpływ na kierunki i poziom rozwoju ekonomicznego. Działa tu więc mechanizm sprzężeń zwrotnych, objawiających się w zastanej lub zmieniającej się rzeczywistości.

Strategia formułuje potencjał i możliwości powiatu oraz przedstawia wizję, kierunki działania i warianty jego rozwoju. Stanowi instrument planowania, organizowania i realizowania przedsięwzięć oraz jest podstawą do tworzenia programów finansowania z udziałem środków zewnętrznych.

Jako cel strategiczny 4 wymieniona jest Promocja Powiatu i jego potencjałów poprzez propagowanie unikalnej przyrody, szlaków turystycznych, wielokulturowej historii i tradycji, dobre położenia wobec dróg, przyjaznego nastawienia samorządów: powiatowego i gminnych oraz otoczenia społecznego dla wszelkiej działalności.

Dokument ten nie formułuje wniosków dotyczących wykorzystania zabytków jako jednego z ważnych elementów podnoszących atrakcyjność powiatu oraz sprzyjających rozwojowi turystyki na jego terenie.

2.3.2. Program rozwoju (operacyjny) Powiatu Czarnkowsko – Trzcianeckiego na lata 2011 – 2015.

Dokument ten opracowany w 2010r. jest to dokumentem o charakterze strategicznym, stanowiącym integralną część "Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Czarnkowsko - Trzcianeckiego na lata 2011 -2020". Celem niniejszego programu rozwoju, jest wdrażanie strategii rozwoju powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, w pierwszym pięcioleciu jej obowiązywania, tj. w latach 2011-2015 i przyczynienie się do osiągnięcia niektórych celów szczegółowych (operacyjnych) przewidzianych w Strategii, a co najmniej uwidocznienia się skutków ich realizacji.

Program jako priorytet trzeci wymienia – Zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa kultury i natury. Jako sposób realizacji wymienia się między innymi, wykonanie tablic informacyjnych dotyczących miejsc atrakcyjnych turystycznie, przyrodniczo i kulturowo oraz organizację imprez promujących ochronę unikalnego środowiska i krajobrazów oraz Zabytków.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Drawsko

Gmina Drawsko zajmuje południowo-zachodnią część powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego na południowym brzegu rzeki Noteci. Duża jej część to lasy znajdujące się w obrębie obszaru chronionego krajobrazu „Puszczy Noteckiej”. Na terenie gminy znajduje się 12 wsi sołeckich: Drawsko, Chełst, Drawski Młyn, Kamiennik, Kawczyn, Kwiejce, Kwiejce Nowe, Marylin, Moczydła, Pełcza, Pęckowo, Piłka.

W Gminie Drawsko mamy dziewięć obiektów wpisanych do rejestru zabytków: Park Dworski w Drawsku, trzy kościoły z cmentarzami w Chełście, Piłce i Kwiejcach; dwa zespoły stopni wodnych Drawsko nr 21 i Krzyż nr 22, dwa cmentarze ewangelickie w Chełście i Kawczynie oraz zagroda w Marylinie.

Poniżej przedstawiono krótki opis tych obiektów:

1. Do najstarszych obiektów sakralnych należy kościół p.w. Matki Boskiej Królowej Polski w Chełście zbudowany dla protestantów w 1765 roku. Jest to niewielka wiejska świątynia o konstrukcji szachulcowej, na rzucie prostokąta nakryta naczółkowym dachem. Kościół istnieje w swojej pierwotnej formie i jest przykładem szachulcowej świątyni protestanckiej z 2 poł. XVIII wieku. Przy kościele stoi kamienny obelisk upamiętniający poległych w pierwszej wojnie światowej oraz płyty nagrobne z połowy XIX wieku. Za kościołem zachowany jest cmentarz założony prawdopodobnie wraz z kościołem porośnięty dawnym drzewostanem, z czytelnym układem kwaterym oraz częściowo zachowanymi nagrobkami, mogiłami i murem ogrodzeniowym.
2. Kościół parafialny p.w. Najświętszej Marii Panny w Piłce, który został wybudowany w 1868 roku staraniem księdza proboszcza Antoniego Prokopa dla miejscowych katolików. Jest to kościół jednonawowy, z wyodrębnionym trójbocznie zamkniętym prezbiterium z parą zakrystii po bokach dobudowanych w 1906 roku, od frontu znajduje się wieża usytuowana centralnie. Elewacje kościoła są ceglane ze skromną dekoracją architektoniczną. Wnętrze nakryte stropem drewnianym z pułapem podwieszonym do krokwi. W kościele zachowane jest wyposażenie z czasu jego budowy: ołtarz główny z 1869 roku, ołtarz boczny z obrazem Św. Antoniego Pustelnika oraz dzwon późnobarokowy z 1758 roku. Pozostałe wyposażenie - ołtarz boczny, ambona, prospekt organowy wykonane są współcześnie na wzór pierwotnego zniszczonego pożarem. Na cmentarzu przykościelnym nagrobek inicjatora budowy kościoła ks. proboszcza Antoniego Prokopa z 1884 roku.
3. Neogotycki kościół filialny p.w. Niepokalanego Serca Marii z Fatimy w Kwiejcach, zbudowany dla ewangelików 1909 roku. Budynek na rzucie prostokąta z wbudowaną od frontu wieżą, kościół ma dachy z dachówki ceramicznej. Wnętrze nakryte drewnianą kolebką, z emporą chórową wspartą na słupach. Na sklepieniu, na chórze, prospekcie organowym, ołtarzu i ambonie znajduje się przemalowana dekoracja malarska o motywach roślinnych, w oknach

witraże z geometrycznym oszkleniem. Na terenie przykościelnym, przed wejściem głównym do kościoła rośnie lipa.

4. Droga wodna Wisła - Odra projektowana była od połowy XVI wieku. Regulacja Noteci i przystosowanie jej do spławu polskich produktów rolniczych do Szczecina było dyskutowane z Brandenburgią. Po pierwszym rozbiórze polski król pruski Fryderyk II podjął pomysł budowy kanału Brda - Noteć. Miał on łączyć Berlin i Królewiec, był łatwą drogą zaopatrzenia armii pruskiej oraz konkurował z polskim wówczas Gdańskiem. Pierwszy odcinek drogi wodnej o długości 26 km wybudowano w latach 1772 -1774. Ze względu na to, że pierwsza droga wodna była mało sprawna, na przełomie XVIII i XIX wieku przebudowano część śluz na murowane z cegły. Następne ważne przebudowy przeprowadzono w latach 1840-52. Dolną Noteci kanalizowano w latach 1873-82, początkowo realizacja ta była wykonana wadliwie więc od 1891 roku rozpoczęto jej korektę. Wyprostowano wtedy bieg rzeki i wybudowano część śluz w kamieniu i cegle, między innymi śluzę w Drawsku. Kolejne usprawnienia drogi wodnej przeprowadzono na początku XX wieku, wykonano wtedy jazy na odcinku Lipica - Krzyż. Po pierwszej wojnie światowej kanał bydgoski znalazł się w Polsce, a reszta drogi wodnej Wisła - Odra została wzdłuż osi przecięta granicą państwową, co osłabiło jej znaczenie. Pomimo to uznano ją za najsprawniejszą i najpiękniejszą sztuczną drogę Rzeczypospolitej. Drogę tę obsługiwały dwie załogi - po południowej stronie polska, po północnej niemiecka.

Zespoły stopni wodnych Drawsko nr 21 i Krzyż nr 22 zbudowane zostały w 1898 i 1913 roku w ramach kanalizacji rzeki Noteci. Składają się one z jazu, śluzy komorowej, budynków mieszkalnych i gospodarczych dla obsługi śluzy i przepławki dla ryb. W zespole stopnia wodnego Drawsko na tamie rozdzielczej znajduje się także budynek administracyjny z budynkiem techniczno magazynowym. Śluzy Drawsko i Krzyż są śluzami komorowymi konstrukcji ciężkiej, wykonanymi z betonu i licowanymi cegłą klinkierową. Wrota wsporne dwuskrzydłowe o konstrukcji stalowej, pokryte jednostronnie blachą stalową; zamykanie i otwieranie wrót odbywa się ręcznie, napełnianie i opróżnianie komory odbywa się również ręcznie przy pomocy kanałów obiegowych znajdujących się w konstrukcji głów śluz. Jaz piętrzy wodę regulując jej poziom na górnym stanowisku oraz służy do przepuszczania wielkich wód płynących ze zlewni rzeki. Przyczółki filary i próg jazu wykonane są konstrukcji betonowej z okładziną ceglana i kamienną. Ma on trzy przesła, w tym jedno przystosowane do prowadzenia żeglugi. Nad przyczółkami i filarami zbudowany jest most jazowy, służący do zakładania i zdejmowania zasuw i kładzenia słupów. Na moście poprowadzone jest torowisko, po którym przesuwany jest żurawik. Śluzy Drawsko i Krzyż są ważnymi elementami w krajobrazie kulturowym doliny rzeki Noteci, związanymi z jej historią i prezentują unikalne wartości historyczne, techniczne i krajobrazowe oraz zachowały zasadę działania, kształt stopnia wodnego od czasu jego budowy.

5. Cmentarze ewangelickie w Kawczynie i na obrzeżu wsi Chełst założone w XIX wieku zachowały częściowo dawny drzewostan, nagrobki oraz ślady mogił.
6. Jedynym zachowanym założeniem dworsko - parkowym z terenu gminy jest niewielkie założenie Drawsko Nadleśnictwo (dawniej Leśnictwo Drawsko) z pomnikowymi okazami drzew z XVIII wieku oraz parterowym dworem - nadleśniczówką zbudowaną w 1910 roku z wykorzystaniem dawnych fundamentów i murów wcześniejszego XVIII wiecznego budynku. Oprócz dworu i parku na terenie założenia zachowała się część dawnych budynków gospodarczych.
7. Zagroda w Marylinie nr 27 obecnie 21 składa się z drewnianej chałupy powstałej w latach 1830-40, drewnianej stodoły z 3 ćw. XVIII wieku i obory obecnie wozowni także z 3 ćw. XVIII wieku. W 1997 roku chałupę i stodołę zakupiło Muzeum Okręgowe w Pile i przeniósł ją do Muzeum Kultury Ludowej w Osieku, obora pozostała na miejscu. Chałupa i stodoła zostały zrekonstruowane i są eksponowane na terenie w/w skansenu.

Najstarszą wsią na terenie gminy jest miejscowość Drawsko wzmiankowana w 1298 roku, inne jak Drawski Młyn, Pęckowo i Chełst powstały w XVI wieku, osadę Piłka z młynem założono na początku XVII wieku, Zieleniec (aktualnie to część wsi Kwiejce Nowe); Kwiejce Nowe oraz prawdopodobnie Kamiennik, Kawczyn i Pełcza pochodzą z XVIII wieku. Drawsko, Chełst i Kwiejce mają układ zbliżony do ulicówek, Piłka jest wsią wielodrożną. Teren Gminy Drawsko posiadał dość dużą ilość budownictwa wiejskiego drewnianego, o konstrukcji szachulcowej i glinianej, pochodzącego z XVIII i XIX wieku. Niektóre z nich przeniesiono do Muzeum Kultury Ludowej w Osieku: chałupę i stodołę z Marylina oraz chałupę z Pęckowa. W ostatnich dwóch dziesięcioleciach budownictwo to zostało stopniowo przekształcone, a niektóre budynki rozebrano lub uległy samoistnej degradacji. Do ciekawszych obiektów architektury murowanej z 2 poł. XIX wieku i początków XX wieku należy budynek, w którym mieści się aktualnie Urząd Gminy Drawsko, pierwotnie będący siedzibą właściciela dóbr ziemskich i tartaku oraz dawne i aktualne budynki szkolne w Drawsku, Drawskim Młynie, Chełście, Kamienniku, Piłce, Pęcownie oraz dawny kościół ewangelicki wraz z Pastorówką w Piłce.

Gmina Drawsko posiada duże walory kulturowe i przyrodnicze, które mogą być jej atutem w rozwoju turystyki pobytowej, a także kwalifikowanej, w szczególności związanej z rzeką Noteć.

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla Gminy Drawsko wpisane do rejestru zabytków (wykaz).

CHEŁST

- kościół ewangelicki ob. rzymsko katolicki filialny p.w. Matki Boskiej Królowej Polski, z 1765 r., nr rejestru 686/Wlkp/A z dnia 04.07.2008r.
- cmentarz ewangelicki 2 poł. XVIII w., nr rejestru 686/Wlkp/A z dnia 04.07.2008r.
- cmentarz ewangelicki 2 poł. XIX w., nr rejestru 685/Wlkp/A z dnia 26.06.2008r.

DRAWSKO

- park dworski 1 poł. XVIII w., nr rejestru A – 449 z dnia 27.01.1984r.

DRAWSKO I LUBCZ WIELKI gm. Krzyż Wlkp.

- zespół stopnia wodnego „Drawsko nr 21” na rz. Noteć, 1898r., nr rejestru 587/Wlkp/A z dnia 15.01.2008r.
 - słuza komorowa
 - jaz z przepławką dla ryb
 - budynek mieszkalny, 1884,
 - budynek gospodarczy
 - budynek administracyjny na tamie rozdzielczej
 - budynek techniczno-magazynowy

KRZYŻ WIELKOPOLSKI I DRAWSKO

- zespół stopnia wodnego „Krzyż nr 22” na rz. Noteć, 1898r., nr rejestru 586/Wlkp/A z dnia 15.01.2008r.
 - słuza komorowa
 - jaz z przepławką dla ryb
 - budynek mieszkalny (Drawsko), ok. 1918 r.
 - budynek gospodarczy

KAWCZYN

- cmentarz ewangelicki, 2 poł.XIX w. nr rejestru A-631 z dnia 29.05.1989r.

KWIEJCE

- kościół ewangelicki, ob. fil. p.w. Niepokalanego Serca Maryi z Fatimy z terenem przykościelnym 1909 r., nr rejestru 557/Wlkp/A z 19.11.2007r.

MARYLIN

- zagroda nr 21 dawniej nr 27, chałupa ok. 1830-1840r., stodoła i obora z 3 ćw. XVIII wieku, nr rejestru A-191/808 z dnia 30.12.1969 (chałupa i stodoła przeniesione do Muzeum Kultury Ludowej w Osieku), obora pełniąca obecnie funkcje wozowni pozostała na miejscu.

PIEKA

- kościół par. p.w. Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej, 1868r., nr rejestru 197/Wlkp/A z dnia 27.07.2004r. wraz z cmentarzem przykościelnym

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

BORZYSKO MŁYN

1. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, poł. XIX w., dz. nr 7201/2

2. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w.
3. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w.

CHELST

4. ZESPÓŁ KOŚCIÓŁA EWANGELICKIEGO, ob. rzymsko - katolickiego p.w. Matki Boskiej Królowej Polski:
 - a) **KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, ob. rzymsko – katolicki p.w. Matki Boskiej Królowej Polski, szach., 1765 r., 1 poł. XIX w., dz. nr 69, obręb Chelst Zachód – wpisany do rejestru zabytków pod nr 686/Wlkp/A decyzją z dnia 04.07.2008 r.**
 - b) **CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, 2 poł. XVIII w., dz. nr 69, 71, obręb Chelst Zachód - wpisany do rejestru zabytków pod nr 686/Wlkp/A decyzją z dnia 04.07.2008 r.**
5. **CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, 2 poł. XIX w., dz. nr 185, obręb Chelst – wpisany do rejestru zabytków pod nr 685/Wlkp/A decyzją z dnia 26.06.2008 r.**
6. CMENTARZ RZYMSKO – KATOLICKI, czynny, XXw., dz. nr 170 i 233
7. SZKOŁA, ob. dom nr 9, mur., pocz. XX w., dz. nr 103
8. SZKOŁA, mur., 1928 r., dz. nr 214/1, 214/2
9. DOM nr 14, mur./drewno., k. XIX w., dz. nr 18
10. DOM nr 15, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 16
11. DOM nr 16, szach., ok. poł. XIX w., dz. nr 15
12. DOM nr 17, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 14
13. DOM nr 24, szach., 1 ćw. XX w., dz. nr 7
14. DOM nr 25, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 192/1
15. DOM nr 30, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 169
16. DOM nr 32, mur., XIX/XX w., dz. nr 167/1
17. DOM nr 35, mur./szach., k. XIX w., dz. nr 164
18. DOM nr 62, mur., XIX/XX w., dz. nr 208
19. DOM nr 63, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 209/3

20. KUŹNIA w zagrodzie nr 65, mur., XIX/XX w., dz. nr 77/4
21. DOM nr 66, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 76
22. DOM nr 67, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 75/1
23. DOM nr 68, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 72/1
24. DOM nr 75, szach./mur, 4 ćw. XIX w., dz. nr 64/1, 64/2
25. DOM nr 78, mur./szach., pocz. XIX w., dz. nr 67/2
26. DOM nr 95, mur./szach., 3 ćw. XIX w., dz. nr 187/1
27. DOM nr 102, mur., 1900 r., dz. nr 191

DRAWSKI MŁYN

28. ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO:
 - a) DWORZEC KOLEJOWY, ul. Dworcowa 7, mur., XIX/XX w., dz. nr 794
 - b) MAGAZYN, ul. Dworcowa 5, mur., XIX/XX w., dz. nr 794
 - c) DOM, ul. Dworcowa 4, mur., XIX/XX w., dz. nr 794
 - d) DOM z budynkiem gospodarczym, ul. Dworcowa 6, mur., XIX/XX w., dz. nr 794
29. SZKOŁA, ob. przedszkole, ul. Szosa Dworcowa 2, mur., 1911 r., dz. nr 779/15
30. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, poł. XIX w.

ul. Dworcowa

31. DOM nr 15, mur., XIX/XX w., dz. nr 1306

ul. Szosa Dworcowa

32. DOM nr 1, mur., l. 20-te XX w., dz. nr 781/2
33. DOM nr 26, mur., XIX/XX w., dz. nr 628

DRAWSKO

34. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA RZYMSKO – KATOLICKIEGO PARAFIALNEGO P.W. NAJŚWIETSZEGO SERCA PANA JEZUSA:
- a) KOŚCIÓŁ RZYMSKO – KATOLICKI PARAFIALNY P.W. NAJŚWIETSZEGO SERCA PANA JEZUSA, ul. Kościelna, mur., 1910 r., przebudowany 1920 r., dz. nr 268
 - b) DZWONNICA, ul. Kościelna, drewno, XIX/XX w., dz. nr 268
 - c) KAPLICZKA, ul. Kościelna, mur, 1 ćw. XX w., dz. nr 268
35. DOM, ob. Urząd Gminy i poczta, ul. Powstańców Wlkp. 121, mur., XIX/XX w., dz. nr 218/11
36. SZKOŁA, ul. Powstańców Wlkp. 83, mur., pocz. XX w., dz. nr 246
37. SZKOŁA, ul. Powstańców Wlkp. 85, mur., pocz. XX w., dz. nr 246
38. KAPLICZKA, ul. Powstańców Wlkp., mur, l. 20-te XX w., dz. nr 246
39. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 326
40. CMENTARZ RZYMSKO - KATOLICKI, czynny, XIX w., dz. nr 647
41. **ZESPÓŁ STOPNIA WODNEGO „DRAWSKO NR 21” NA RZECE NOTEĆ W MIEJSCOWOŚCIACH DRAWSKO I LUBCZ WIELKI:** śluza komorowa, jaz z przepławką dla ryb, dom śluzowego z budynkiem gospodarczym, na tamie rozdzielczej budynek administracyjny i budynek techniczno – magazynowy, 1913 r., obręb Drawsko – część działki nr 969, obręb Lubcz Wielki – część działki nr 444/1, część działki nr 520/2, dz. nr 520/3, 520/4 – **wpisany do rejestru zabytków pod nr 587/Wlkp/A decyzją z dnia 15.01.2008 r.**
42. **ZESPÓŁ STOPNIA WODNEGO „KRZYŻ NR 22” NA RZECE NOTEĆ W MIEJSCOWOŚCIACH KRZYŻ WLKP I DRAWSKO:** śluza komorowa, jaz z przepławką dla ryb, dom śluzowego i budynek gospodarczy, 1893 r., 1912 – 1916 r., obręb Krzyż – dz. nr 1117/1, część działki nr 1117/4, część działki nr 1118, obręb Drawsko – część działki nr 910, obręb Drawsko Nadleśnictwo – część działki nr 1 – **wpisany do rejestru zabytków pod nr 586/Wlkp/A decyzją z dnia 15.01.2008 r.**

ul. Łąkowa

43. DOM nr 5 - 6, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 188, 191

ul. Mostowa

44. DOM nr 2, mur., 1933 r., dz. nr 20/4

ul. Nadnotecka

45. DOM nr 1, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 81/2, 81/3

46. DOM nr 2, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 153

47. DOM nr 27, mur., 3 ćw. XIX w., dz. nr 155

48. DOM nr 33, mur./drewno/glina, XIX/XX w., dz. nr 32, 33

ul. Powstańców Wlkp.

49. DOM nr 17, mur., pocz. XX w., dz. nr 303

50. DOM nr 31, mur., k. XIX w., dz. nr 295

51. DOM nr 33, mur., l. 20, 30 – te XX w., dz. nr 294

52. DOM nr 46, mur., l. 20 - 30-te XX w., dz. nr 120, 121

53. DOM nr 61, mur., 1935 r., dz. nr 259/3, 259/5

54. DOM nr 68, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 145

55. DOM nr 79, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 248

56. DOM nr 92, mur., 3 ćw. XIX w., dz. nr 160/1, 713

57. DOM nr 109, mur., ok. 1910 r., dz. nr 228/1

58. DOM nr 113, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 224

59. DOM nr 114, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 179/2

60. DOM nr 122, mur., l. 20 - 30-te XX w., dz. nr 186

61. DOM nr 129, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 215/2

62. DOM nr 135, mur., 1927 r., dz. nr 213/2, 213/8

63. DOM nr 138, mur., pocz. XX w., dz. nr 197, 198

64. DOM nr 139, mur./drewno, 4 ćw. XIX w., dz. nr 206/1

ul. Szkolna

65. DOM nr 38, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 390

DRAWSKO NADLEŚNICTWO

66. ZESPÓŁ FOLWARCZNO – PARKOWY:

- a) DOM ADMINISTRATORA (DWOREK), Drawsko Nadleśnictwo 1, mur., 1892 r., dz. nr 230
- b) PRALNIA, ob. budynek mieszkalny, Drawsko Nadleśnictwo 1, mur., XIX w., dz. nr 230
- c) KUCHNIA FOLWARCZNA, ob. budynek mieszkalny, Drawsko Nadleśnictwo 1, mur., XIX w., dz. nr 230
- d) DOM PRACOWNIKÓW FOLWARKU, Drawsko Nadleśnictwo 2, mur., XIX w., dz. nr 229
- e) OBORA, ob. budynek gospodarczo – garażowy, mur., XIX w., dz. nr 233
- f) BUDYNEK GOSPODARCZO - INWENTARSKI, mur./drewno, XIX w., dz. nr 233
- g) DOM SŁUŻBY, ob. budynek gospodarczy, mur., XIX w., dz. nr 233
- h) **PARK DWORSKI, 1 poł. XVIII w., przekształcony 2 poł. XIXw., pocz. XX w. – wpisany do rejestru zabytków pod nr A – 499 decyzją z dnia 27.01.1984 r.**

KAMIENNIK

64. SZKOŁA, ob. przedszkole, Kamiennik 58, mur., 1910 r., dz. nr 122/4

65. ZESPÓŁ MŁYNA WODNEGO:

- a) MŁYN WODNY, Kamiennik 9a, mur./drewno/szach., pocz. XX w., dz. nr 111

- b) DOM PRACOWNIKÓW MŁYNA, ob. dom nr 50, szach., pocz. XXw.,
dz. nr 146/1
- 66. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 528
- 67. DOM nr 1, mur., 1895 r., dz. nr 175
- 68. ZAGRODA nr 11:
 - a) DOM, szach., poł. XIX w., dz. nr 97/4
 - b) CHLEW, glina, poł. XIX w., dz. nr 97/4
- 69. DOM nr 12, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 121
- 70. DOM nr 20, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 41/1
- 71. DOM nr 21, mur., XIX/XX w., dz. nr 40
- 72. ZAGRODA nr 31:
 - a) DOM, mur./szach., poł. XIX w., dz. nr 519/1, 519/2
 - b) BUDYNEK STODOLNO - INWENTARSKI, mur./glina,
k. XIXw., dz. nr 519/1, 519/2
- 73. DOM nr 32, mur./szach., 2 poł. XIX w., dz. nr 124
- 74. DOM nr 35, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 128
- 75. DOM nr 37-38-39, mur./drewno, 1 poł. XIX w., dz. nr 516, 517, 518
- 76. DOM nr 49, 2 poł. XIX w., dz. nr 144/1
- 77. DOM nr 53, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 172
- 78. ZAGRODA nr 55:
 - a) DOM, drewno, 2 poł. XIX w., dz. nr 170/2
 - b) STODOŁA, drewno, 2 poł. XIX w., dz. nr 170/2
- 79. BUDYNEK INWENTARSKI w zagrodzie nr 57, glina/drewno, 2 poł. XIX w.,
dz. nr 168

KAWCZYN

- 80. SZKOŁA, ob. przedszkole, mur., XIX/XX w., dz. nr 229/1
- 81. **CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 181 – wpisany
do rejestru zabytków pod nr A – 631 decyzją z dnia 29.09.1989 r.**
- 82. FIGURA PRZYDROŻNA ŚW. FLORIANA, mur., 2 poł. XIX w.,

- dz. nr 206
83. REMIZA STRAŻACKA, mur., 1911 r., dz. nr 182
 84. DOM nr 3, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 161
 85. DOM nr 8, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 156
 86. DOM nr 10, mur., ok. 1900 r., dz. nr 154/5, 154/6
 87. STODOŁA w zagrodzie nr 14, drewno, ok. poł. XIX w., dz. nr 150, 188
 88. DOM nr 17, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 146/1
 89. DOM nr 18, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 145
 91. DOM nr 23, mur./szach., 3/4 ćw. XIX w., dz. nr 140
 92. DOM Z CZĘŚCIĄ INWENTARSKĄ nr 24, mur./szach, ok. poł. XIXw., dz. nr 141/1
 93. DOM nr 32, mur., pocz. XX w., dz. nr 209/6
 94. STODOŁA Z WOZOWNIĄ w zagrodzie nr 33, drewno, XIX/XX w., dz. nr 210/1
 95. STODOŁA Z WOZOWNIĄ w zagrodzie nr 35, drewno, ok. poł. XIXw., dz. nr 214/1
 96. DOM nr 39, mur., XIX/XX w., dz. nr 226/3
 97. STODOŁA Z CZĘŚCIĄ INWENTARSKĄ w zagrodzie nr 43, szach., 2 poł. XIX w., dz. nr 242/10
 98. STODOŁA Z CZĘŚCIĄ INWENTARSKĄ w zagrodzie nr 60, drewno, 1 poł. XIX w., dz. nr 283/3

KWIEJCE

98. **KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, ob. rzymsko – katolicki filialny p.w. Niepokalanego Serca Maryi z Fatimy, mur., 1909 r., dz. nr 52 – wpisany do rejestru zabytków pod nr 557/Wlkp/A decyzją z dnia 19.11.2007 r.**
99. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 55
100. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 62
101. PASTORÓWKA, ob. świetlica wiejska i budynek mieszkalny, Kwiejce 7, mur./drewno, 1 ćw. XX w., dz. nr 73/8, 73/9

102. SZKOŁA, ob. pensjonat „Leśny Dworek”, Kwiejce 8, mur./szach., 1912 r., dz. nr 81/1
103. REMIZA STRAŻACKA, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 138/6
104. DOM nr 9, szach., 2 poł. XIX w., dz. nr 78
105. DOM nr 10, mur., pocz. XX w., dz. nr 83/1
106. DOM nr 11, mur., pocz. XX w., dz. nr 90/1
107. ZAGRODA nr 12:
 - a) STODOŁA, szach., 1 poł. XIX w., dz. nr 92
 - b) BUDYNEK GOSPODARCZY, szach., 1 poł. XIX w., dz. nr 92
108. DOM nr 22, szach., ok. poł. XIX w., dz. nr 38
109. DOM nr 24, mur., pocz. XX w., dz. nr 33
110. DOM nr 26, mur., pocz. XX w., dz. nr 15/2
111. DOM nr 27, mur., 1906 r., dz. nr 179

KWIEJCE NOWE

112. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 70
113. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, poł. XIX w., dz. nr 154
114. SZKOŁA, ob. świetlica wiejska i budynek mieszkalny, Kwiejce Nowe 8, mur., l. 20-30-te XX w., dz. nr 77/7
115. SZKOŁA, ob. gospodarstwo agroturystyczne „Zieleniec”, Kwiejce Nowe 36, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 210
116. DOM nr 6, mur., pocz. XX w., dz. nr 71/1
117. DOM nr 39, mur./szach./drewno, l. 70-te XIX w., dz. nr 183/1
118. DOM nr 47, mur., XIX/XX w., dz. nr 196

MARYLIN

119. SZKOŁA, ob. świetlica wiejska, Marylin 9, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 43/8
120. DOM nr 4, mur., k. XIX w., dz. nr 69/5
121. DOM nr 10, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 154/3, 154/4

- 122. DOM nr 17, drewno, XVIII w., dz. nr 86
- 123. **OBORA, ob. budynek gospodarczy w zagrodzie nr 21, drewno, 3 ćw. XVIII w., dz. nr 76 – wpisana do rejestru zabytków pod nr A – 191 (808) decyzją z dnia 30.12.1969 r.**
- 124. DOM nr 22, drewno, XVIII w., dz. nr 153
- 125. BUDYNEK GOSPODARCZY w zagrodzie nr 23, drewno, XVIII w., dz. nr 77
- 126. DOM nr 25, mur./glina, k. XIX w., dz. nr 171

MOCZYDŁA

- 127. DOM nr 11, mur., pocz. XX w., dz. nr 147
- 128. DOM nr 22, mur., pocz. XX w, dz. nr 84
- 129. DOM nr 23, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 83

PEŁCZA

- 130. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 95
- 131. STODOŁA w zagrodzie nr 1, drewno, ok. poł. XIX w., dz. nr 73
- 132. STODOŁA Z WOZOWNIĄ w zagrodzie nr 5, drewno, XVIII/XIXw., przebudowana XX w., dz. nr 68
- 133. ZAGRODA nr 11:
 - a) DOM, mur./szach., ok. poł. XIX w., dz. nr 57/12
 - b) BUDYNEK GOSPODARCZY, mur./drewno, ok. poł. XIX w., dz. nr 57/2

PEŃKOWO

- 132. KOŚCIÓŁ RZYMSKO – KATOLICKI FILIALNY, ob. parafialny p.w. św. Ignacego Loyoli, mur., 1909 r., rozbudowany 1984 – 1986 r., dz. nr 340, 341
- 133. SZKOŁA, ob. Szkoła Podstawowa im. Józefa Noji, przedszkole i budynek mieszkalny, ul. Powst. Wlkp. 1, mur., 1884 r., dz. nr 438/3, 438/5, 438/6
- 134. CMENTARZ RZYMSKO - KATOLICKI, ob. komunalny, czynny,

XX w., dz. nr 374

Wybudowanie

- 135. DOM nr 13, mur., ok. poł. XIX w., dz. nr 193
- 136. BUDYNEK INWENTARSKI w zagrodzie nr 19, mur., ok. poł. XIXw., dz. nr 310/69

ul. Józefa Noja

- 137. DOM nr 1, mur., k. XIX w., dz. nr 350
- 138. DOM nr 7, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 332/3
- 139. DOM nr 8, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 333
- 140. DOM nr 12, mur./drewno, 2 poł. XIX w., dz. nr 336
- 141. DOM nr 14, drewno, XIX w., dz. nr 327
- 142. DOM nr 18, glina/szach., ok.1886 r., dz. nr 324/3.

ul. Nowa

- 143. DOM nr 5, mur., XIX/XX w., dz. nr 521
- 144. DOM nr 8, mur., 1912 r., dz. nr 490
- 145. DOM nr 15, mur., l. 20-30-te XX w., dz. nr 498
- 146. DOM nr 17, mur., l. 20-30-te XX w., dz. nr 493
- 147. DOM nr 20, mur., 1930 r., dz. nr 403/1

ul. Polna

- 148. DOM nr 2, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 439/2
- 149. DOM nr 3, mur., XIX/XX w., dz. nr 570
- 150. DOM nr 5, mur., XIX/XX w., dz. nr 634/1
- 151. DOM nr 7, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 800
- 152. DOM nr 8, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 574

ul. Powstańców Wlkp.

- 153. DOM nr 19, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 255/2
- 154. DOM nr 20, mur., 3/4 ćw. XIX w., dz. nr 308
- 155. DOM nr 23, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 254

ul. Wieleńska

- 156. DOM nr 1, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 508
- 157. DOM nr 14, mur., XIX/XX w., dz. nr 563
- 158. DOM nr 16, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 564
- 159. DOM nr 18, mur., XIX/XX w., dz. nr 565
- 160. DOM nr 21, mur., l. 20, 30 – te XX w., dz. nr 514
- 161. DOM nr 25, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 522

PIŁKA

- 162. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA RZYMSKO – KATOLICKIEGO PARAFIALNEGO P.W. NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY WNIEBOWZIĘTEJ:
 - a) **KOŚCIÓŁ RZYMSKO – KATOLICKI PARAFIALNY P.W. NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY WNIEBOWZIĘTEJ, mur., 1869 r., dz. nr 525 – wpisany do rejestru zabytków pod nr 197/Wlkp/A decyzją z dnia 27.07.2004 r.**
 - b) **CMENTARZ RZYMSKO - KATOLICKI, nieczynny, 1869 r., dz. nr 525 wpisany do rejestru zabytków pod nr 197/Wlkp/A decyzją z dnia 27.07.2004 r.**
- 163. KOŚCIÓŁ EWANGELICKI Z PASTORÓWKĄ, ob. świetlica wiejska i budynek mieszkalny, Piłka 93, mur./szach., 1 ćw. XX w., dz. nr 402/1, 406
- 164. SZKOŁA, ob. biblioteka i budynek mieszkalny, Piłka 24, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 549/2
- 165. CMENTARZ EWANGELICKI, nieczynny, XIX w., dz. nr 570
- 166. CMENTARZ RZYMSKO - KATOLICKI, czynny, XIX w., dz. nr 573
- 167. DOM nr 13, mur./szach, k. XVIII w., przebudowany XX w.,

- dz. nr 455/2
168. DOM nr 22, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 547
169. DOM nr 27, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 552
170. DOM nr 28, glina, k. XIX w., dz. nr 555, 556
171. DOM nr 30, mur./glina, 4 ćw. XIX w., dz. nr 558
172. DOM nr 35, mur., XIX/XX w., dz. nr 564/1
173. DOM nr 37, mur., XIX/XX w., dz. nr 569/2, 569/3
174. DOM nr 40, mur., 1 ćw. XX w., dz. nr 509/6
175. DOM nr 41, mur., 1914 r., dz. nr 516
176. DOM nr 45, mur., ok.1910 r., dz. nr 404/7
177. DOM nr 51, drewno, 1824 r., dz. nr 412
178. DOM nr 52, mur., XIX/XX w., dz. nr 413
179. DOM nr 54, mur., XIX/XX w., dz. nr 416
180. DOM nr 89, szach., k. XIX w., dz. nr 357
181. DOM nr 95, mur., 4 ćw. XIX w., dz. nr 508
182. DOM nr 97, mur., pocz. XX w., dz. nr 147
183. DOM nr 98, ob. przedszkole i punkt lekarski, mur., l. 20-te XX w.,
dz. nr 148
184. STODOŁA w zagrodzie nr 118, drewno, 2 poł. XIX w., dz. nr 178
185. STODOŁA w zagrodzie nr 120, drewno, 1 poł. XIX w., przebudowana k.
XIX w., XX w., dz. nr 2

Uwaga : obiekty wymienione pogrubioną czcionką wpisane są do rejestru zabytków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wymienione także w punkcie 3.1.

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy (wpisane do rejestru zabytków – wykaz zespołów zabytków ruchomych).

PIŁKA, kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej
Zespół wyposażenia obejmujący ołtarz główny z około 1859 r. wraz z obrazem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z wcześniejszymi XVIII w. rzeźbami, ołtarz boczny z 1869r. odtworzony po pożarze w 1987 r., obraz św. Antoniego

Pustelnika pędzla J. Stankiewicza z 1870 r., dwa XVIII wieczne krucyfiksy oraz dzwon barokowy z 1758 roku fundacji Piotra Sapiehy pochodzący z poprzedniego kościoła– wpisane do rejestru zabytków pod nr B 1040-1045 – 548 decyzją z dnia 07.12.1983 r.

3.4. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, parki kulturowe, parki krajobrazowe – wykaz).

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3, pkt. 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W celu jego ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej cytowana wyżej ustawa przewiduje ochronę poprzez wpis do rejestru zabytków cennych kulturowo struktur przestrzennych – układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz krajobrazów kulturowych (art. 6 ust. 1, pkt. 1 lit. a i b). Ochrona krajobrazu kulturowego powinna być komplementarna dla form ochronnych krajobrazu przyrodniczego wynikających ze stosownych przepisów o ochronie przyrody.

Gmina Drawsko posiada w swoich granicach obszar chronionego krajobrazu oraz obszar Natura 2000:

- **Obszar chronionego krajobrazu Puszcza Notecka** ustanowiony na podstawie Obwieszczenia Wojewody Wielkopolskiego z dnia 24.03.1999r. sprawie wykazu aktów prawa miejscowego obowiązujących na terenie województwa wielkopolskiego Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego Nr 14, poz. 246, w oparciu o Rozporządzenie Nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 r.;
- **Obszar Natura 2000 „Puszcza Notecka”** PLB300015, wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. (Dz. U. z dnia 28 września 2007 r.)

Na terenie gminy przebiega fragment specjalnych obszarów ochrony siedlisk objętych programem Natura 2000 – „Puszcza Notecka”. Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej. Jest to największy w Polsce obszar wydm śródlądowych, o przeważającej wysokości 20-30 m, a maksymalnie sięgającej 98 m n. p. m. Wydmy porasta w 92% las sosnowy. Pozostałości drzewostanów naturalnych są objęte ochroną w rezerwatach przyrody. Na jego obszarze znajduje się ponad 50 jezior, pochodzenia wytopiskowego, z grubą warstwą mułu i zakwitami glonów. W zagłębieniach terenu lub na brzegach jezior utrzymują się torfowiska.

Na obszarze Natura 2000 „Puszcza Notecka” występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

3.5. Zabytki archeologiczne.

3.5.1. Zestawienie liczbowe zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne).

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem(art. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz.U. nr 162, poz. 1568 ze zmianami).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 96.120.564 ze zmianami) uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Na terenie Gminy Drawsko brak jest zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz zabytków archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.

Poniższa tabela prezentuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Drawsko

GMINA DRAWSKO			Ilość faktów osadniczych	Ilość stanowisk archeologicznych
Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk				
Grodziska	Cmentarzyska	Osady	488	179
–	1	178		

* dane z archiwum WUOZ w Poznaniu Delegatura w Pile

Gmina według J. Kondrackiego mieści się w obrębie mezoregionu Kotliny Gorzowskiej, powstałej z połączenia dolin Warty i Noteci, będącej częścią makroregionu Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej. Teren ten cechuje występowanie piasków glaciofluwialnych i pokrywających je wałów wydmowych. Sieć hydrograficzną tworzą dwa główne ciek wodne, Noteć oraz rzeka Miałka, która z południowego wschodu na północny zachód wykształciła dość wyraźną dolinę, bardziej płaską w kierunku południowo – zachodnim. Na północ od rzeki Miałki występują niewielkie dopływy, natomiast na południowy zachód, mniej więcej od wsi Piłka, ciągnie się szeroki pas złożony z niewielkich jezior oraz ich dopływów będących częścią dorzecza Miałki. Na południe od Drawska znajduje się zalesiony obszar wysoczyzny pozbawiony rzek, wyjątek stanowi jezioro Moczydło.

Krajobraz jest zróżnicowany, miejscami silnie sfaldowany. Pokrywą glebową tego obszaru tworzą mułki, piaski i żwiry rzeczne. Miejscami, wyspowato zalegają płyty torfu, w okolicach Pęckowa występuje glina zwałowa.

Szczegółowe badania powierzchniowe przeprowadzone w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski dały obraz osadnictwa pradziejowego tego terenu. Biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu jaki i dyspersję stanowisk wydaje się, że osadnictwo na tym obszarze musiało być intensywniejsze niż wykazują to wyniki badań AZP. Sieć znalezisk archeologicznych, usytuowana jest głównie przy zbiornikach wód powierzchniowych na krawędziach dolin rzecznych oraz na rozwiniętych stokach wysoczyzny morenowej. Najstarsze ślady osadnictwa na badanym obszarze wiążą się z środkowym okresem epoki kamienia, a więc mezolitem (około 8300-4300 p.n.e). Była to ludność zbieracko-łowiecka prowadząca traperski typ gospodarowania.

Wyraźniejsze pozostałości po osadnictwie pochodzą z młodszej epoki kamienia, to jest neolitu (4300-1700 p.n.e.). Z różnych stanowisk z tego okresu pochodzą krzemienne i kamienne narzędzia pracy.

Szczególną aktywność na tych terenach zaznaczyła ludność kultury łużyckiej przypadającej na okres 1200-500 p.n.e. Wielkopolskę pokrywała w tym czasie gęsta już sieć osadnicza tej kultury. Na przełomie epoki brązu i żelaza (650-500 p.n.e.) pojawiła się tutaj ludność kultury pomorskiej przemieszczającej się z Pomorza do Wielkopolski.

Wyraźny wzrost osadnictwa notuje się na tych terenach na początku wczesnego okresu rzymskiego. Związane jest to z pojawiającym się tutaj osadnictwem ludności kultury wielbarskiej napływającej z Pomorza Wschodniego do Wielkopolski Północnej. Schyłek osadnictwa kultury wielbarskiej przypada na przełom II i III w. n.e., co wiąże się z odpływem ludności tej kultury w stronę Morza Czarnego. W późniejszym okresie rzymskim i wędrówek ludów (III-VI w. n.e.) na omawianym terenie pojawia się ludność kultury przeworskiej.

W VIII w. nastąpił rozwój osadnictwa wczesnośredniowiecznego. Rozwój osadnictwa grodowego wpłynął na przemiany osadnictwa otwartego. Było to podstawą do kształtowania się wczesnoplemiennych, a później wczesnopiastowskich struktur osadniczych. Omawiany teren został objęty penetracją osadniczą we wczesnym średniowieczu, obraz dynamiki nie zmienia się także w późnym średniowieczu. W tym

czasie kształtuje się obecny układ miejscowości, stanowiska średniowieczne i nowożytne występujące w pobliżu obecnych miejscowości wyznaczają tym samym ich metrykę.

Szczególnie bujny rozwój osadnictwa i powstawania wsi nastąpił od XV – XVI w.

W przekroju chronologiczno-kulturowym rozkład stanowisk układa się następująco: stanowiska z epoki kamienia tworzą skupisko wokół dopływu Noteci na wschód od Drawska, stanowiska ludności kultury łużyckiej i pomorskiej układają się dość równomiernie na całym obszarze. Wśród nich należy wspomnieć o stanowisku Drawsko (stan. 2), odkrytym podczas prac archeologicznych przy budowie sieci kanalizacyjnej w Drawsku. Większą grupę materiałów ogólnie określanych jako przynależne do kultury łużyckiej zarejestrowano wokół wsi Chełst. Stanowiska z okresu wpływów rzymskich zarejestrowano wokół Pęckowa, Drawska, Chełstu i Piłki. Najmniej liczne są stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza, ich ślady pochodzą między innymi z Drawska, Piłki i Chełstu. Natomiast najliczniejszą grupę stanowisk tworzą stanowiska datowane na okres późnośredniowieczny oraz przełom okresu późnośredniowiecznego i nowożytnego. Skupisko ich występuje wokół Drawska, Pęckowa, Chełstu, Piłki i Kwiejc. Wśród stanowisk nowożytnych na uwagę zasługuje cmentarzysko szkieletowe w Drawsku, datowane na XVIII w., od kilku lat badane wykopaliskowo.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.

4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

4.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	STAN ZACHOWANIA
CHEŁST	KOŚCIÓŁ-P.W. MATKI BOSKIEJ KRÓLOWEJ POLSKI Z CMENTARZEM	3
CHEŁST	CMENTARZ	3
DRAWSKO	PARK	3
DRAWSKO	STOPIEŃ WODNY	4
KRYŻ WIELKOPOLSKI I DRAWSKO	STOPIEŃ WODNY	4
KAWCZYN	CMENTARZ	3
KWIEJCE	KOŚCIÓŁ P.W. NIEPOKALANEGO SERCA MARYI Z FATIMY Z CMENTARZEM	5
MARYLIN	ZAGRODA NR 27 dom, stodoła w skansenie w	5

	Osieku obora w Marylinie	2
PIŁKA	KOŚCIÓŁ PAR. P.W. NAJŚWIĘTSZEJ MARIII PANNY WNIEBOWZIĘTEJ Z CMENTARZEM	5

Źródło: Raport o stanie zabytków w Gminie Drawsko – Piła, maj 2004 r. - zaktualizowany

LEGENDA:

1. **Bardzo zły**
2. **Zły**
3. **Dostateczny**
4. **Dobry**
5. **Bardzo dobry**

CHELST

- Kościół ewangelicki, ob. rzymsko – katolicki filialny p.w. Matki Boskiej Królowej Polski, zbudowany dla protestantów w 1763 roku, o konstrukcji szachulcowej z otynkowanymi fachami, salowy na rzucie prostokąta, z drewnianą kruchtą, od pd. dobudowana salka katechetyczna z 1983r. Wnętrze otynkowane, nakryte drewnianym stropem belkowym, w części zach. nawy chór drewniany, we wnętrzu zachowane resztki dawnego wyposażenia - ołtarz główny przekomponowany, złożony z XVIII w. uszaków z dodatkami XIX i XX w. Przy kościele cmentarz ewangelicki z 2 poł. XVIII wieku z zachowanym dawnym drzewostanem, z czytelnym kwatrowym układem i częściowo nagrobkami i mogiłami. W/w obiekty są własnością kościelną i gminną (działka 71).
- Cmentarz ewangelicki, poza wsią przy drodze do Kamiennika, założony w 2 poł. XIX wieku z zachowanym częściowo drzewostanem i pozostałościami pochówków i nagrobków. W/w obiekt jest własnością kościoła ewangelicko-augsburskiego.

DRAWSKO

- Park dworski z 1 poł. XVIII wieku, przekształcony w XIX i XX wieku, przy dawnym nadleśnictwie, naturalny, o swobodnym charakterze z okazami starych drzew głównie rodzimych gatunków: dębów, lip, świerków, jesionów, modrzewia. Na terenie parku znajdują się dworek – dawna nadleśniczówka i budynki gospodarcze. Obiekt utrzymywany w stanie dostatecznym, w ostatnich latach dokonano wymiany stolarek okiennych i remontu pokrycia dachowego. Własność prywatna.

DRAWSKO I LUBCZ WIELKI

- Zespół stopnia wodnego Drawsko nr 21 leży na terenie miejscowości Drawski Młyn w Gminie Drawsko i miejscowości Lubcz Wielki w Gminie Krzyż Wielopolski. Zbudowany został w 1898r. w ramach kanalizacji rzeki Noteci.

Składa się on z jazu, śluzy komorowej, zespołu mieszkalno – gospodarczego, zespołu administracyjno - gospodarczego i przepławki dla ryb. Śluza Drawsko jest śluzą komorową konstrukcji ciężkiej, wykonana z betonu i licowana cegłą klinkierową. Na prawym brzegu Noteci znajduje się zespół mieszkalno - gospodarczy zbudowany ok. 1884r., dom mieszkalny śluzanta, murowany, licowany cegłą, nakryty dachem dwuspadowym z dachówki cementowej, parterowy o architekturze standardowej dla zespołów mieszkaniowych budowanych na stopniach wodnych. Obok budynku mieszkalnego znajduje się ceglany, wolnostojący parterowy, budynek gospodarczy, nakryty dachem dwuspadowym z eternitu. Na tamie rozdzielczej budynek administracyjny z 1941r. pierwotnie konstrukcji szachulcowej, obecnie przemurowany z podcieniem w szczycie pn. obok budynek gospodarczy konstrukcji szachulcowej. Oba budynki kryte eternitem. Własność Skarb Państwa – w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej.

KRZYŻ WIELKOPOLSKI I DRAWSKO

- Zespół stopnia wodnego Krzyż nr 22 leży na terenie dwóch gmin: Drawsko i Krzyż Wlkp., w obrębach geodezyjnych Drawsko, Drawsko Nadleśnictwo i Krzyż Wielkopolski. Zbudowany został w 1913r. w ramach kanalizacji rzeki Noteci. Składa się on z jazu, śluzy komorowej, zespołu mieszkalno- gospodarczego śluzanta, budynku administracyjno - gospodarczego i przepławki dla ryb. Śluza Krzyż. jest śluzą komorową o konstrukcji ciężkiej, wykonaną z betonu i licowanej cegły klinkierowej. Na prawym brzegu Noteci znajduje się budynek mieszkalny śluzanta z ok. 1918 r., parterowy, murowany z cegły otynkowany, nakryty dachem dwuspadowym z naczółkiem, pokrytym dachówką ceramiczną karpiówką. Budynek mieszkalny ma architekturę standardową dla zespołów mieszkaniowych budowanych na stopniach wodnych. Obok niego znajduje się wolnostojący, parterowy budynek gospodarczy także z 1918 r. nakryty dachem dwuspadowym z dachówki. Obok na wsch. od zespołu mieszkalnego zlokalizowany jest budynek administracyjno – gospodarczy z 1918r. ceglany, parterowy, kryty papą. Własność Skarb Państwa - w zarządzie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej .

KAWCZYN

- Cmentarz ewangelicki położony w pd. – zach. części wsi przy drodze do Drawska, założony w XIX w. z zachowanym częściowo drzewostanem i pozostałościami nagrobków i mogił. W/w obiekt jest własnością gminy.

KWIEJCE

- kościół ewangelicki, ob. rzymsko – katolicki filialny p.w. Niepokalanego Serca Maryi z Fatimy, zbudowany w 1909 roku. Świątynia ceglana, salowa z trójbocznie

zamkniętą częścią prezbiterialną, i centralnie usytuowaną wieżą od frontu, dachy kryte dachówką ceramiczną. Elewacje ceglane ze skromną dekoracją architektoniczną. Wnętrze jednonawowe nakryte stropem drewnianym kolebkowym z widocznymi belkami więźby dachowej, w pd.- wsch. części nawy chór drewniany. We wnętrzu zachowane pierwotne wyposażenie ołtarz główny, ambona organy zdobione malowaną ornamentálną dekoracją roślinną, analogiczna dekoracja na balustradzie empory organowej. Obiekt po pracach remontowych architektury i wnętrza wykonanych w latach 2008-2010. Własność kościelna.

MARYLIN

- Zagroda w Marylinie nr 27 obecnie 21 składająca się z drewnianej chałupy powstałej w latach 1830-40, drewnianej stodoły z 3 ćw. XVIII wieku i obory obecnie wozowni, także z 3 ćw. XVIII wieku. W 1997 roku chałupę i stodołę zakupiło Muzeum Okręgowe w Pile i przeniósło ją do Muzeum Kultury Ludowej w Osieku., obora pozostała na miejscu. Chałupa i stodoła są po rekonstrukcji na ekspozycji w w/w skansenie. Obora pozostała na miejscu w stanie niedostatecznym. Chałupa i stodoła są własnością muzeum, obora jest w posiadaniu osoby prywatnej.

PIŁKA

- kościół parafialny p.w. Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej zbudowany w 1868 roku dla miejscowej społeczności katolików. Świątynia jest budowlą orientowaną, jednonawową, z trójbocznie zamkniętym prezbiterium i wieżą od zachodu. Elewacje ceglane, ze skromną dekoracją architektoniczną. Dachy kryte dachówką Wnętrze nakryte stropem drewnianym z pułapem podwieszonym do krokwi z zachowanym wyposażeniem z czasów budowy kościoła. Kościół po remoncie przeprowadzonym etapowo od 2004-2009 roku wraz z uporządkowaniem cmentarza przykościelnego i jego murowanego ogrodzenia. Własność kościelna.

Wszystkie prace przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków.

4.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych w Gminie Drawsko.

a) wpisanych do rejestru zabytków:

PIŁKA, kościół parafialny p.w. Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej

Stan zachowania: wyposażenie w stanie dobrym po odnowieniu, ołtarz boczny z 1869r odtworzony po pożarze w 1987 r.

b) ujętych w ewidencji zabytków WWKZ

Kwiejce kościół fil. p.w. Niepokalanego Serca Maryi z Fatimy

Pierwotne wyposażenie ołtarz główny, ambona, prospekt organowy zdobione malowaną ornamentalną dekoracją roślinną, analogiczna dekoracja na balustradzie empyry organowej. Wyposażenie po odnowieniu w latach 2008-2010.

4.1.3. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych.

W myśl art. 6 pkt. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja piaskowni i żwirowni. Istotne zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali, których rozmiarów nie potrafimy ocenić. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego – jak już wspomniano użycie ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwój budownictwa na obrzeżach miejscowości, budowa dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudową i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Wysoki stopień zurbanizowania ma sama wieś Drawsko. Zabytkowy układ historyczny wsi nakazuje szczególną ochronę pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w jego obrębie.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicznych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jest to szczególnie ważne podczas takich inwestycji jak budowa obwodnic, dróg, zbiorników retencyjnych, kopalń kruszywa, gdyż inwestycje te z uwagi na szerokopłaszczyznowy charakter prac ziemnych, w bezpowrotny sposób niszczą substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Przebudowa układów historycznych, założeń pałacowo-parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na tym terenie. Pozwalają skorygować, uszczegółowić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego jest też rozwój turystyki zwłaszcza nad rzekami, jeziorami i w obszarach leśnych. Tereny te atrakcyjne pod względem

rekreacyjnym obecnie, często były również okupowane przez ludzi w pradziejach i wczesnym średniowieczu. Dostęp do wody, który stanowił podstawę egzystencji osadniczej umożliwiał tworzenie niezwykle licznych osad o metryce sięgającej od epoki kamienia po czasy nowożytne.

Rozwój przemysłu, turystyki, budownictwa mieszkaniowego, może stanowić istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych, dlatego ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie. **a) nieruchomości**

W chwili obecnej wsie Drawsko, Drawski Młyn, Chełst, Pęckowo, Piłka, Marylin, Kwiejce Nowe, Kwiejce, Kamiennik, Kawczyn, Pełcza posiadają aktualne plany zagospodarowania przestrzennego, co istotnie wpływa na możliwości realizacji inwestycji na terenie całej gminy. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego określa ogólne zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków i podlegających ochronie konserwatorskiej (patrz rozdział 4.2, 4.3, 4.4.).

Znacznym zagrożeniem dotyczącym układów ruralistycznych oraz pojedynczych obiektów architektury znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków jest degradacja zabytkowej substancji spowodowana wymogami współczesnej cywilizacji, w szczególności architektury mieszkalnej i gospodarczej drewnianej, szachulcowej i z gliny. Wymiana historycznej tkanki budynków w postaci oryginalnych drewnianych stolarek okiennych i drzwiowych, ceramicznego pokrycia dachowego, a także pozbawianie budynków ich pierwotnych dekoracji architektonicznych negatywnie wpływa nie tylko na same obiekty, ale także na zabytkowe wnętrza miejscowości. Zagrożenia te związane są nie tylko z wymianą stolarek okiennych i drzwiowych, ale także powiązane niejednokrotnie z powiększeniami otworów okiennych bądź ich zamurowaniami, a także niekontrolowanymi rozbudowami zniekształcając w ten sposób zabytkowy wizerunek zabudowy poszczególnych miejscowości.

b) archeologicznych

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych na terenie Gminy Drawsko są jak już wspomniano wcześniej, wszelkie inwestycje związane z zabudową i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno-budowlanych. Do inwestycji zagrażających zabytkom archeologicznym w Gminie Drawsko należą:

- budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej,
- modernizacja dróg,
- budownictwo wielorodzinne,
- budownictwo jednorodzinne indywidualne,
- rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej,
- zalesienia,

Do inwestycji zagrażających zabytkom archeologicznym należy między innymi planowana na najbliższe lata Budowa kanalizacji w miejscowościach Chełst, Kamiennik, Piłka, Marylin, Kwiejce Nowe, Kwiejce, Kawczyn, Moczydła, Pełcza.

4.2. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko (wynikająca ze studium ochrona zabytków nieruchomych i dziedzictwa archeologicznego).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko zostało zatwierdzone Uchwałą nr XX/138/2000 Rady Gminy w Drawsku z dnia 26.04.2000r.

Tematy dotyczące dziedzictwa kulturowego zostały ujęte w rozdziale 3 zatytułowanym: "Środowisko kulturowe Gminy Drawsko", który zawiera cztery podrozdziały:

1. Rys historyczny
2. Charakterystyka wartości kulturowych Gminy Drawsko
3. Uwarunkowania wynikające z cech środowiska kulturowego oraz prawnej ochrony dóbr kultury
4. Prawna ochrona zabytków

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Drawsko zawiera dzieje terenów należących do gminy od pradziejów po czasy współczesne, a także charakterystykę wartości kulturowych gminy, w szczególności układów przestrzennych wsi, budownictwa wiejskiego, jak również kościołów i zieleni zabytkowej. Na podstawie przeprowadzonego rozpoznania stwierdzono, że obiekty zabytkowe nie stanowią ograniczeń w rozwoju przestrzennym gminy. Zalecono, aby ze względu na dużą ilość zachowanego budownictwa wiejskiego, forma architektoniczna nowych zagród lub rozbudowa istniejących nawiązywała do tradycyjnej wiejskiej i małomiasteczkowej architektury oraz harmonizowała z otaczającym krajobrazem. Określono także tok postępowania związany z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków: *Obiekty architektury wpisane do rejestru zabytków objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim z wyżej wymienionej ustawy. Wszelkie prace remontowe, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W przypadku zabytków architektury i budownictwa niedopuszczalne jest zwłaszcza: nadbudowanie obiektów, powiększanie ich bryły przez dobudówki, zmiana konstrukcji dachu i pokrycia dachowego, zmiana wielkości i liczby otworów okiennych i drzwiowych oraz zmiana wyglądu elewacji oraz obiektów znajdujących się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków: W przypadku obiektów historycznych objętych ochroną konserwatorską, znajdujących się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków należy również zasięgnąć opinii WO SOZ w Poznaniu, Delegatura w Pile, który określi dopuszczalność prowadzonych prac, ich zakres i zalecaną formę architektoniczną. Dla budynków ujętych w ewidencji, a nie wpisanych do rejestru zabytków, dopuszcza się wymianę zabudowy w przypadku,*

gdy jest to uzasadnione względami technicznymi lub planistycznymi, po uprzednim uzyskaniu akceptacji WO SOZ w Poznaniu, Delegatura w Pile. Wspomniano także o wymaganiach dotyczących nadzoru archeologicznego nad realizacją robót ziemnych. Zamieszczono wykaz obiektów ujętych w rejestrze zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

Obecnie w związku z znacznym powiększeniem ilości obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego wskazana jest aktualizacja danych związanych z dziedzictwem kulturowym w tym obiektów wpisanych do rejestru zabytków i w Gminnej Ewidencji Zabytków.

4.3. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Drawsko

Dla obszaru Gminy Drawsko obowiązuje obecnie 11 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących prawie całe miejscowości:

- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Drawsko, zatwierdzony uchwałą nr X/51/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Pilka, zatwierdzony uchwałą nr X/52/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Pęckowo, zatwierdzony uchwałą nr X/53/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Kamiennik zatwierdzony uchwałą nr X/54/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Kwiejce, zatwierdzony uchwałą nr X/55/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Kawczyn zatwierdzony uchwałą nr X/56/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Pelcza, zatwierdzony uchwałą nr X/57/2007 Rady Gminy Drawsko z dnia 27 czerwca 2007 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Kwiejce Nowe, zatwierdzony uchwałą nr XLIII/259/2010 Rady Gminy Drawsko z dnia 31 marca 2010 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Marylin, zatwierdzony uchwałą nr XLIII/260/2010 Rady Gminy Drawsko z dnia 31 marca 2010 r.**

- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Drawski Młyn, zatwierdzony uchwałą nr XLV/278/2010 Rady Gminy Drawsko z dnia 20 maja 2010 r.**
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawsko - wieś Chelst, zatwierdzony uchwałą nr XLV/279/2010 Rady Gminy Drawsko z dnia 20 maja 2010 r.**

W każdym z w/w planów zawarte są zapisy określające zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Do każdego planu dołączony jest wykaz obiektów wpisanych do ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz załącznik graficzny z naniesioną, wyznaczoną strefą ochrony konserwatorskiej wsi. W przypadku planów zagospodarowania przestrzennego wsi Kawczyn i Piłka wykaz zawiera również obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczące terenu ochrony konserwatorskiej:

1. Na terenie ochrony konserwatorskiej ustala się:

1) Zachowanie historycznego układu urbanistycznego wraz z zabudową

2) Dostosowanie nowej zabudowy do zabudowy objętej ochroną poprzez:

– utrzymanie historycznej linii zabudowy

- nawiązanie formą zabudowy do cech architektury lokalnej w tym: do gabarytu i wyglądu obiektu podlegającego ochronie

– wykończenie zewnętrzne nowych budynków winno być kontynuacją tradycyjnych technik budowlanych

Ustalenia dotyczące ochrony istniejących obiektów objętych ochroną:

2. Dla ochrony istniejących obiektów objętych ochroną i ujętych w załączniku nr 4 do uchwały ustala się:

1) utrzymanie gabarytów i formy istniejących obiektów poprzez:

- zachowanie kompozycji elewacji frontowej, w tym wielkość otworów okiennych i drzwiowych, podziałów stolarki i detalu architektonicznego

- zakaz zmiany formy dachu, w tym kąta nachylenia

2) prace remontowe powinny być wykonywane w oparciu o tradycyjne techniki, konstrukcje i materiały

3) możliwość zmiany istniejących funkcji obiektu zgodnie z ustaleniami planu i przepisami odrębnymi

4) możliwość rozbiórki obiektu po uzyskaniu zgody Konserwatora zabytków

3. Dla istniejących cmentarzy:

- możliwość rewitalizacji według pierwotnego układu przestrzennego,

- zakaz podziału obszaru na działki użytkowe,

- nakaz zachowania obszaru cmentarza w granicach historycznych.

Ustalenia dotyczące ochrony dziedzictwa archeologicznego

4. Ochrona archeologiczna:

1) Przedmiotem ochrony w archeologicznej strefie ochrony konserwatorskiej są znajdujące się w niej zabytki archeologiczne:

- pradziejowe, średniowieczne i nowożytnie nawarstwienia kulturowe na terenie ochrony konserwatorskiej obejmującej historyczny układ urbanistyczny,

- zewidencjonowane stanowiska archeologiczne.

2) W strefie tej obowiązują następujące ustalenia - opiniowanie i uzgadnianie z WUOZ w Poznaniu Delegatura w Pile, przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, wszelkich prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem i zabudowaniem terenu celem ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych.

5. Oddalenie o minimum 30 metrów ewentualnych masztów i urządzeń technicznych od wyznaczonych Granic terenu chronionego - Terenu Ochrony Konserwatorskiej.

4.4. Uwarunkowania wynikające ze "Strategii Rozwoju Gminy Drawsko na lata 2002 – 2015"

„Strategię Rozwoju Gminy Drawsko” zatwierdzono Uchwałą Nr XXXVII/269/2002 Rady Gminy Drawsko z dnia 28.06.2002r. Dokument określa cele strategiczne gminy na okres 2002-2015 oraz wizerunek gminy, do którego należy dążyć w perspektywie najbliższych kilkunastu lat. Strategia ujmuje główne kierunki działania samorządu wskazując jednocześnie priorytety tej działalności w najbliższych latach.

Strategia określa misję Gminy Drawsko: **Misją Gminy Drawsko jest zrównoważony rozwój gospodarczy w oparciu o rozwijające się ekologiczne rolnictwo, przetwórstwo i leśnictwo. Gmina Drawsko będzie dążyć do rozwoju wszelkich form turystyki w oparciu o swoje naturalne zasoby i możliwości.**

Sformułowano trzy strategiczne cele rozwoju Gminy Drawsko:

- Rozwój turystyczny gminy,
- Racjonalne wykorzystanie i rozwój zasobów gminy,
- Podnoszenie poziomu usług społecznych.

Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych gminy, tj. posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach, wytyczono główne kierunki rozwoju

Gminy. Ich realizacja w wieloletniej perspektywie powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy, określonego w jej misji.

Cel strategiczny II *Racjonalne wykorzystanie i rozwój zasobów gminy* zawiera punkt dotyczący dziedzictwa kulturowego: *Utrzymanie i modernizacja zabytków i obiektów zabytkowych na terenie gminy Drawsko*. Ujęto tu zapis: ***Dbalność o zasoby dziedzictwa narodowego, jakimi są niewątpliwie zabytkowe budynki na terenie gminy jest również obowiązkiem mieszkających tu ludzi. Należy podejmować wszelkie możliwe starania by obiekty te zostały doprowadzone stopniowo do jak najlepszego stanu i zachowane dla przyszłych pokoleń.***

Strategia odnosi się do obiektów zabytkowych występujących na terenie gminy, a co za tym idzie dostrzega wagę wykorzystania zabytków jako jednego z ważnych elementów podnoszących atrakcyjność gminy, sprzyjających rozwojowi turystyki na jej terenie.

4.5. Uwarunkowania wynikające z „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Drawsko na lata 2004 – 2006 oraz 2007 – 2015”

„Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Drawsko” został zatwierdzony przez Radę Gminy Drawsko Uchwałą nr XIX/148/2004 z dnia 29 czerwca 2004 r.

Plan Rozwoju Lokalnego jest kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą oraz wyznacza kierunkowe działania realizowane w gminie Drawsko w latach 2004 – 2006 oraz 2007 – 2015 i wskazuje na działania planowane do realizacji w kolejnych latach. Wyjściowym elementem jest misja rozwoju gminy, która określa, jaki powinien być kierunek rozwoju gminy w perspektywie kolejnych lat i jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspakajania potrzeb mieszkańców.

Plan przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną Gminy, formułuje cele i zawiera opis strategii zmierzającej do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego. Szacuje spodziewane efekty planowanych zadań i wpływ na przebieg procesów rozwojowych, wskazuje kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych i środków własnych gminy. Plan Rozwoju Lokalnego będzie służył jako punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych z zasobów środków własnych, jak również środków zewnętrznych.

W dokumencie tym wiele uwagi poświęcono środowisku kulturowemu gminy.

Rozdział II.1. n. ***Stan obiektów dziedzictwa kulturowego*** zawiera rys historyczny gminy od pradziejów po czasy nowożytne, charakterystykę wartości kulturowych gminy, wraz ze stanem zachowania zabytków na terenie gminy oraz uwarunkowania wynikające z cech środowiska kulturowego i prawnej ochrony dóbr kultury. Rozdział ten zawiera wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Drawsko oraz objętych ochroną konserwatorską. Odnosi się również do zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych z terenu gminy i do ich ochrony.

W rozdziale III. ***Zadania polegające na poprawie sytuacji na badanym obszarze*** ujęto podpunkt 5. zatytułowany: ***Stan środowiska kulturowego***, w którym dokonano analizy dziedzictwa kulturowego gminy.

W dalszej kolejności wyszczególniono 3 cele strategiczne, priorytetowe dla rozwoju gminy Drawsko: Rozwój turystyczny gminy, Racjonalne wykorzystanie i rozwój

zasobów gminy, Podnoszenie poziomu usług społecznych. W ramach celu I zaplanowano oznakowanie pomników przyrody i zabytków, cel strategiczny II zakłada *Utrzymanie i modernizację zabytków i obiektów zabytkowych na terenie gminy Drawsko*.

Dokument wiele uwagi poświęca dziedzictwu kulturowemu gminy, widząc zabytki jako jeden z ważnych elementów podnoszących atrakcyjność gminy, sprzyjających rozwojowi turystyki na jej terenie.

4.6. Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko”

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko”, zatwierdzony Uchwałą Nr XX/104/2012 z dnia 12.01. 2012 r., został sporządzony dla określenia celów, priorytetów oraz działań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska. Jest to kompleksowy dokument określający ochronę dziedzictwa przyrodniczego poprzez racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, surowców, energii. Szczegółowo opisuje jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne. Ponadto stawia Gminie cele i zadania o charakterze systemowym oraz wymienia przedsięwzięcia przedstawione przez Gminę do realizacji i ich aspekty finansowe. Podjęcie i wykonanie działań ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Rozdział 3.11. zatytułowanym *Walory turystyczne* poświęcono zabytkom występującym na terenie gminy. Jako istotne elementy dziedzictwa kulturowego gminy opisano zabytki architektury sakralnej, wiejskiego budownictwa drewnianego, założenie dworsko-parkowe oraz zabytkowe cmentarze.

„Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko” ma za zadanie zidentyfikować możliwe do określenia skutki środowiskowe spowodowane realizacją postanowień „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Drawsko” oraz określić czy istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia w przyszłości konfliktów i zagrożeń.

4.7. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

4.7.1. Obowiązujące formy ochrony przyrody.

Na terenie Gminy Drawsko znajduje się wiele cennych przyrodniczo obszarów, dlatego też dla ich ochrony oraz dla zachowania mało zmienionych przez człowieka swoistych cech krajobrazu mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowiska, ustanowiono na obszarze gminy zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm.) obszar chronionego krajobrazu oraz pomniki przyrody.

- ✓ **Obszary chronionego krajobrazu** - według definicji zawartej w ustawie o ochronie przyrody (art. 26) *obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na: wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem, lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne.*

Na terenie gminy znajduje się **Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Notecka”**. Obszar Puszczy Noteckiej leży w Pradolinie Toruńsko – Eberswaldzkiej, w mezoregionie Kotliny Gorzowskiej. Wyróżnia się krajobrazem leśnym sztucznie wprowadzonym na rozległych polach wydmych. Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Notecka obejmuje fragment Puszczy Noteckiej z doliną rzeki Miały. Ochronie podlega tu fragment olbrzymiego kompleksu leśnego Puszczy Noteckiej obejmujący jeziora w zagłębieniach bezodpływowych, obszary torfowiskowe oraz pola wydmy w południowej części gminy.

- **Natura 2000** - Sieć NATURA 2000 jest jedną z inicjatyw służących zachowaniu różnorodności biologicznej i dziedzictwa przyrodniczego Europy. Sieć obszarów chronionych ma zabezpieczać zagrożone, cenne, i szczególnie charakterystyczne dla Wspólnoty siedliska, oraz zagrożone i rzadkie na terytorium Unii Europejskiej gatunki roślin i zwierząt.

Na terenie gminy przebiega fragment specjalnych obszarów ochrony siedlisk objętych programem Natura 2000 – „Puszcza Notecka” Obszar **Natura 2000 „Puszcza Notecka”** PLB300015, wyznaczony został Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. (Dz. U. z dnia 28 września 2007 r.)

Obszar stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, będącym częścią pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej.

Na obszarze Natura 2000 „Puszcza Notecka” występuje co najmniej 30 lęgowych gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 11 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

- ✓ **Pomniki przyrody** - jedna z najstarszych form ochrony wartości przyrodniczych. Według definicji zawartej w ustawie o ochronie przyrody: *”pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, a w szczególności sędziwych i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych i obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie”*

Status pomnika przyrody może nadać wojewoda (rozporządzenie) lub rada gminy (uchwała).

W rejestrze pomników przyrody objętych ochroną konserwatorską zapisanych jest sześć głązów narzutowych (granity):

1. głąz narzutowy, obwód 780 cm, leśnictwo Drawsko,
2. głąz narzutowy, obwód 1200 cm, leśnictwo Łężno,
3. głąz narzutowy, obwód 540 cm, leśnictwo Kamiennik,
4. głąz narzutowy, obwód 700 cm, leśnictwo Kamiennik,
5. głąz narzutowy, obwód 680 cm, leśnictwo Kamiennik,
6. głąz narzutowy, obwód 520 cm, leśnictwo Kamiennik.

Ponadto na terenie Gminy Drawsko znajdują się następujące pomniki przyrody:

- Buk zwyczajny, wiek 165, obwód 220 l cm, leśnictwo Drawsko, oddział 5 F,
- Dąb bezszypułkowy grupa 3 drzew, wiek 210 l, obwód 220-530cm, leśnictwo

Drawsko,
- Buk, leśnictwo Łężno, obwód 360 m, wys. 25 m, oddział 17 a

4.8. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych

W celu ochrony zabytków archeologicznych ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych w decyzjach i opiniach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

Cele gminnego programu opieki nad zabytkami wymieniono w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i są to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

6.1. Gminna ewidencji zabytków.

6.1.1. Weryfikacja i ciągła aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych - wykonanej w roku 2012:

- ochrona przed zniszczeniem wykazanych w gminnej ewidencji zabytków obiektów architektonicznych, poprzez monitorowanie stanu zachowania, realizację i wspieranie działań mających na celu poprawę ich zachowania,
- systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną,
- rozpoznanie, aktualizacja i wprowadzanie do ewidencji zmian powstałych w wyniku modernizacji, remontów obiektów i rozbiórek.

6.1.2. Weryfikacja i ciągła aktualizacja gminnej ewidencji zabytków archeologicznych - wykonanej w roku 2012:

- uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączane informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, oraz uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP, na podstawie informacji uzyskiwanych od WWKZ.

6.1.3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych i archeologicznych

- rozpowszechnianie informacji na temat obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy – na bieżąco, podczas opracowywania folderów promujących gminę, współpraca z sąsiadującymi gminami i miastami;
- udostępnienie gminnej ewidencji zabytków nieruchomych oraz niniejszego „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Drawsko na lata 2013 – 2016” na stronie internetowej Urzędu Gminy Drawsko po uchwaleniu przez Radę Gminy Drawsko wraz z informacją o zasadach konserwacji tych obiektów i prowadzenia wszelkich robót budowlanych przy tych obiektach;
- udostępnienie wykazu zabytków archeologicznych z gminnej ewidencji zabytków archeologicznych na stronie internetowej Urzędu Gminy Drawsko
- zlecenie wykonania tablic informacyjnych dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków – w miarę posiadanych przez Urząd Gminy środków finansowych;
- współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów a także na trasach turystyczno – rekreacyjnych wymienionych w punkcie 2.1.4. niniejszego programu – wspólnie z realizacją w/w tablic informacyjnych;
- uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych gminy;
- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania dla zwiedzających;
- utworzenie na terenie wsi Drawsko i w jej otoczeniu ścieżki dydaktycznej przedstawiającej jej historię, krajobraz i zabytki także te nie wpisane do rejestru zabytków, a kształtujące jej przestrzeń i będące świadectwem przeszłości i oznakowanie tablicami informacyjnymi najciekawszych obiektów;

- nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w celu utworzenia szlaku najbardziej interesujących obiektów budownictwa ludowego drewnianego, szachulcowego i wykonanego z gliny.

6.1.4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjum prowadzonych przez gminę;
- wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym gminy i regionu;
- informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego gminy, powiatu i województwa;
- zorganizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, rowerowych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w gminie i powiecie oraz przedstawienie im obiektów zabytkowych;
- włączenie problematyki ochrony zabytków w coroczne imprezy kulturalne

6.1.5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

Nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów, które znajdują się w Gminnej ewidencji zabytków przy czynnym udziale Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków poprzez:

1. rozpowszechnianie wśród nich informacji na temat zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej,
2. zbieranie od nich informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowanie tych faktów w kartach adresowych obiektów.

Aktywne zachęcanie sektora prywatnego i osób fizycznych do zagospodarowania obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Określenie zasad i możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków i figurujące w gminnej ewidencji zabytków) w ramach środków zabezpieczonych w budżecie gminy na dany rok (dotacje, ulgi podatkowe).

6.1.6. Poprawa stanu zachowania zabytkowych cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków i figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Na terenie Gminy Drawsko w latach ubiegłych uporządkowano nieczynny cmentarz ewangelicki w Kwiejcach (na działce nr 55), Kamienniku (na działce nr 528) oraz w roku 2011 i 2012 w Drawsku przy drodze do Chelstu (działka 326). Do uporządkowania zostały pozostałe cmentarze. Część z nich znajduje się na terenach leśnych. W latach następnych planowane są prace pielęgnacyjne i porządkowe obejmujące

przeгляд zieleni, wycięcie samosiewów, wycinkę drzew suchych, chorych, zagrażających bezpieczeństwu, uporządkowanie nagrobków i mogił, oznakowanie tych miejsc. W okresie obowiązywania Gminnego Programu Ochrony Zabytków planuje się uporządkowanie czterech wybranych nieczynnych cmentarzy.

6.2. Sporządzenie wykazu zespołów i obiektów nieruchomych, stanowisk archeologicznych typowanych do wpisu do rejestru zabytków z terenu gminy w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy:

- współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego obiektów nieujętych jeszcze w rejestrze, a reprezentujących duże walory historyczne i stanowiących ważne miejsce w krajobrazie kulturowym gminy,
- współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków archeologicznych województwa wielkopolskiego stanowisk archeologicznych wytypowanych przez WWKZ reprezentujących duże walory naukowe i stanowiących ważne miejsce w krajobrazie kulturowym gminy.

6.3. Określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków w planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

6.4. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami zawartych w punkcie 5.

6.4.1. Obiekty zabytkowe stanowiące własność Gminy Drawsko:

Obiektami wpisanymi do rejestru zabytków stanowiącymi własność gminy są cmentarze w Kawczyni (działka nr 181) i Chełście (działka nr 71 obręb Chełst Zachód). Planuje się uporządkowanie terenu tych cmentarzy. Przewidywany zakres prac: przeгляд zieleni, wycięcie samosiewów, wycinkę drzew suchych, chorych, zagrażających bezpieczeństwu, uporządkowanie nagrobków i mogił, naprawę muru na cmentarzu przykościelnym w Chełście. Prace te zostaną wykonane w uzgodnieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

Działania pośrednie wynikające z ustawy jak również polityki Gminy Drawsko polegają na:

- prowadzeniu edukacji na poziomie szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy w zakresie informacji o zasobie zabytków i krajobrazu kulturowego regionu oraz możliwościach ich ochrony,
- promowaniu wśród mieszkańców gminy i przybywających tu gości najcenniejszych zabytków: konkurs propagujący walory zabytkowe i gminy,
- wspieraniu przy współudziale Urzędu Ochrony Zabytków poczynań związanych z właściwym utrzymaniem i zagospodarowaniem zabytków i ich otoczenia,
- określaniu przy sporządzaniu dokumentów planistycznych warunków i sposobów ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków jak również figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty mające styczność z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców tak by wywołać u nich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Łobżenica wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, koordynacji, społeczne oraz instrumenty kontrolne.

– Instrumenty prawne:

- a) dokumenty wydawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- b) uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagadnień ochrony zabytków,
- c) wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków z terenu miasta i gminy, które powinny być objęte ochroną prawną.

– Instrumenty finansowe:

- a) dotacje,
- b) subwencje,
- c) dofinansowania,

d) programy uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej.

– **Instrumenty koordynacji:**

- 1) strategie rozwoju gminy,
- 2) plany rozwoju lokalnego,
- 3) programy prac konserwatorskich,
- 4) programy ochrony środowiska,
- 5) studia i analizy, koncepcje,
- 6) plany rewitalizacji.

– **Instrumenty społeczne:**

- a) edukacja kulturowa,
- b) informacja,
- c) współpraca,
- d) współdziałanie z organizacjami społecznymi.

– **Instrumenty kontrolne:**

- utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Drawsko Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu.

W skład zespołu wchodzi:

- Anna Fręś – Zastępca Wójta Gminy Drawsko,
 - Mirosława Drózd - Inspektor ds. zagospodarowania przestrzennego i gospodarki gruntami,
 - Dariusz Bielawski – Kierownik Referatu gospodarki komunalnej, zamówień publicznych i ochrony środowiska,
 - Sylwia Marek – Inspektor ds. promocji, aktywizacji środowiska i obsługi Rady Gminy.
- monitoring stanu środowiska kulturowego.

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy Drawsko zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Gminy. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy .

Do wykonania powyższego zadania utworzono Zespół Koordynujący monitorujący „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Drawsko na lata 2013 – 2016” poprzez analizę stopnia jego realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji programu będzie ważnym elementem jego wdrażania.

9. Wewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 77 i art. 81 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami Rada Gminy może udzielić dotacji na ochronę i konserwację zabytków. Zasady udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa rada gminy w drodze uchwały.

10. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek dbania o stan zabytków *ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła finansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami. Podmiotami, które mogą udzielić dotacji są:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego /www.mkidn.gov.pl/ w ramach programu operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe”;
- Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków /wosoz.bip-i.pl/public/ – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków;
- Samorząd Województwa Wielkopolskiego /www.bip.umww.pl/ – budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu województwa na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom;
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego. /www.mswia.gov.pl/ – dotacje udzielane wyłącznie na remonty i konserwacje zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt. Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących, wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz. Podmiotami uprawnionymi do otrzymywania środków Funduszu Kościelnego są:
 1. osoby prawne Kościoła Katolickiego;

2. osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych;
 3. osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 Nr 231, poz. 1965 ze zm.)
- Ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Uwaga:

W/w źródła finansowania są wskazówką dla użytkowników obiektów zabytkowych i przedstawicieli władz samorządowych, w jakich instytucjach można pozyskiwać środki na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Autor opracowania:
Bernadeta Piecuch
Miroslawa Dernoga